

Gemeente Amsterdam
Dienst Onderzoek en Statistiek

Amsterdam in cijfers 2006

Verkrijgbaar bij

Stadsboekwinkel Gemeentearchief, Amsteldijk 67, telefoon 020 572 0229,
 Stadsdrukkerij Amsterdam N.V., Voormalige Stadstimmertuin 4-6,
 telefoon 020 551 1811 en in de boekhandel

Informatie

Kenniscentrum Amsterdam, Jodenbreestraat 25, kamer 1A.01, telefoon 020 552 7121
 Dienst Onderzoek en Statistiek, telefoon 020 527 9459/9464

Redactionele informatie**Samenstelling**

Dienst Onderzoek en Statistiek

Redactie

Wim van Zee (eindredactie en productiebegeleiding)
 Cathelijne Hermans
 Cor Hylkema
 Jeroen Slot

Teksten

Lieselotte Bicknese
 Maartje de Bruin
 Merel Groeneveld
 Marcel Janssen
 Carine van Oosteren

Vormgeving, zetwerk, druk en afwerking

Stadsdrukkerij Amsterdam N.V.

Omslag

Stadsdrukkerij Amsterdam N.V.

Foto's

Fotobank Intranet Amsterdam

Bronvermelding

Het overnemen van gegevens is met de volgende bronvermelding toegestaan: O+S Amsterdam

Amsterdam in cijfers, Jaarboek 2006 is een productie van O+S in opdracht van
 de Gemeente Amsterdam

Verklaring der tekens

. = de gegevens ontbreken
 – = nul
 0(0,0) = het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
 niets (blank) = een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
 x = geheim
 * = niet berekend i.v.m. kleine aantallen

prijs: € 25,- incl. BTW en excl. verzendkosten

ISBN-10 90-6274-135-5

ISBN-13 978-90-6274-135-9

november 2006

De welvaart van de stad is door de eeuwen heen door burgers, bedrijven en overheid bepaald. Al 112 jaar weten wij ons daarin op systematische wijze gesteund door gegevens over onze stad. Immers het besturen vereist niet alleen goede bestuurders in overheid en bedrijfsleven, besturen vereist ook kennis. Kennis die nodig is voor goede beleidsontwikkeling en besluitvorming over onze stad: zowel op buurt, stad, regio en internationaal niveau.

O+S is in de stad een van de partijen die kennis beschikbaar stelt. De 112e editie van het Jaarboek is slechts één van de uitingen van O+S. Naast andere papieren uitgaven zoals 'Stadsdelen in cijfers' wordt ook via het internet en het intranet van de gemeente Amsterdam een enorme hoeveelheid gegevens op een geordende manier bekend gemaakt over alle resultaatgebieden van het gemeentelijke beleid en dat van de stadsdelen. Daarnaast blijft een handzaam jaarboek onmisbaar.

Door een intensieve samenwerking binnen de gemeente Amsterdam maar ook met partijen buiten onze stad krijgt O+S van ongeveer 150 organisaties informatie aangeleverd. Dankzij deze partijen kan de publicatie van dit Jaarboek plaatsvinden. Ik wil een ieder die betrokken is bij de totstandkoming van dit Jaarboek hartelijk bedanken.

Mr. M.J. Cohen
Burgemeester van Amsterdam

Opbouw publicatie

■ Inhoud per hoofdstuk en paragraaf	blz. 5 t/m 8
■ Samenvatting jaarboek 2006	blz. 9 t/m 14
■ Hoofdstuk 1 t/m 20	blz. 15 t/m 564
■ Bijlagen 1 t/m 4	blz. 565 t/m 571

Opbouw hoofdstuk

- Titelpagina met vermelding van paragraaftitels
- Samenvatting met grafieken en kaarten
- Lijst van tabellen, grafieken en kaarten
- Tabellen, grafieken en kaarten per paragraaf
- Begrippen en gebruikte afkortingen

Bronvermelding

Indien onder een tabel geen bron is vermeld, is het cijfermateriaal afkomstig van de Dienst Onderzoek en Statistiek (O+S). Voor deze informatie is onder andere gebruik gemaakt van de (administratieve) bestanden van het Register Amsterdam, van Geo- en Vastgoedinformatie, van de Dienst Wonen en van de Dienst Belastingen.

Inhoud

	Woord vooraf	3
	Leeswijzer	4
	Samenvatting jaarboek 2006	9
1	Kerncijfers	15
1.1	Kerncijfers Amsterdam	20
1.2	Kerncijfers stadsdelen	25
1.3	Kerncijfers buurtcombinaties	30
1.4	Kerncijfers ouderen	38
1.5	Kerncijfers jongeren	41
2	Bevolking	43
2.1	Stand van de bevolking	51
2.2	Loop van de bevolking	64
2.3	Geboorte en sterfte	67
2.4	Huwelijken, partnerschappen en echtscheidingen	69
2.5	Vestiging, vertrek en verhuizingen	71
2.6	Nationaliteitswijzigingen	80
2.7	Prognoses	81
3	Openbare orde en veiligheid	89
3.1	Politie	94
3.2	Brandweer	118
4	Werk en inkomen	123
4.1	Beroepsbevolking	133
4.2	Niet-werkende werkzoekenden (NWW)	140
4.3	Werkgelegenheid	156
4.4	Uitkeringen	173
4.5	Armoedebestrijding	181
4.6	Inkomen en bestedingen	188
5	Zorg	197
5.1	Maatschappelijke zorg	202
5.2	Gezondheid	204
6	Educatie, jeugd en diversiteit	217
6.1	Kerncijfers	222
6.2	Primair onderwijs	224
6.3	Speciaal onderwijs	227
6.4	Secundair onderwijs	228
6.5	Tertiair onderwijs	231
7	Verkeer en infrastructuur	235
7.1	Mobiliteit	240
7.2	Parkeren	244
7.3	Verkeersveiligheid	246
7.4	Openbaar vervoer	249
7.5	Communicatie	250

8	Openbare ruimte en groen	251
8.1	Ruimtegebruik	256
8.2	Woonomgeving	260
9	Cultuur en monumenten	263
9.1	Cultuur	268
9.2	Monumenten	275
10	Milieu en water	277
10.1	Nutsbedrijven	281
10.2	Milieu	282
11	Sport en recreatie	289
11.1	Sport	294
11.2	Recreatie	298
12	Economie en haven	301
12.1	Zeehavens Amsterdam	309
12.2	Schiphol	312
12.3	Toerisme	316
12.4	Winkelen	324
12.5	Zakelijke en financiële dienstverlening	330
12.6	Creatieve industrie	332
12.7	ICT/Nieuwe media	333
13	Facilitair en bedrijven	335
13.1	Facilitair en bedrijven	340
14	Stedelijke ontwikkeling	343
14.1	Woningvoorraad	350
14.2	Woningmarkt	354
14.3	Huisvesting	363
14.4	Vastgoed	366
15	Middelen	371
15.1	Gemeentefinanciën	375
15.2	Personeel	378
15.3	Belastingen	381
15.4	Stadsdelen	382
16	Bestuur en concern	383
16.1	Verkiezingen Gemeenteraad	388
16.2	Verkiezingen Stadsdeelraad	395
16.3	Burger en bestuur	404
17	Vier grote steden en Nederland	407
17.1	Bevolking	413
17.2	Openbare orde en veiligheid	420
17.3	Werk en inkomen	421
17.4	Zorg	431
17.5	Educatie	432
17.6	Verkeer en infrastructuur	433
17.7	Stedelijke ontwikkeling	435
17.8	Bestuur	437

18	Stadsregio Amsterdam	439
18.1	Bevolking	447
18.2	Openbare orde en veiligheid	458
18.3	Werk en inkomen	463
18.4	Zorg	494
18.5	Educatie	496
18.6	Verkeer en infrastructuur	498
18.7	Milieu	502
18.8	Stedelijke ontwikkeling	503
18.9	Bestuur	510
19	RSA gebied	515
19.0	Kerncijfers gemeenten	521
19.1	Bevolking	523
19.2	Openbare orde en veiligheid	527
19.3	Werk en inkomen	528
19.4	Zorg	538
19.5	Educatie	539
19.6	Verkeer en infrastructuur	540
19.7	Milieu	542
19.8	Stedelijke ontwikkeling	543
19.9	Bestuur	547
20	Amsterdam in Europa	551
20.1	Bevolking	555
20.2	Werk en inkomen	556
20.3	Educatie	557
20.4	Economie en haven	558
20.5	Stedelijke ontwikkeling	563
20.6	Bestuur	564
Bijlagen		565
1	Omschrijving buurtcombinaties en stadsdelen	567
2	Kaart van Amsterdam	568
3	Kaart van de stadsregio Amsterdam	570
4	Verschenen publicaties van O+S in 2006	571

Samenvatting jaarboek 2006

Bevolking

In 2005 is het aantal inwoners in Amsterdam met 76 personen gestegen tot 743.027. Ondanks een hoog aantal geboorten en een laag aantal sterfgevallen, bleef de bevolking ongeveer gelijk doordat er voor het eerst sinds 1996 een vertrekoverschot was met het buitenland. Ook met de rest van Nederland was in 2005 sprake van een vertrekoverschot. Vanaf 2006 gebruikt O+5 de CBS-definitie voor het bepalen van herkomstgroepen. Volgens deze definitie is een allochtoon iemand waarvan minimaal één van de ouders in het buitenland is geboren. De Amsterdamse bevolking bestaat voor 34% uit niet-westerse allochtonen, voor 14% uit westerse allochtonen en 52% uit autochtonen. Surinamers vormen al decennia lang de grootste allochtone herkomstgroep in Amsterdam. Ook de derde generatie is bij de Surinamers met meer dan 2.000 personen het grootst. Zowel bij de Turken als Marokkanen zijn er nog geen 300 personen van de derde generatie. Het aantal Surinamers neemt de laatste jaren echter langzaam af door verhuizingen naar Almere en het buitenland. Verwacht wordt dat in 2008 de Marokkanen, die wel in aantal blijven toenemen, de grootste herkomstgroep zullen vormen. Van alle huishoudens met kinderen betreft 38% een eenoudergezin. Dit percentage ligt onder Surinaamse gezinnen veel hoger (66%). Onder Dominicanen, Colombianen en Ghanezen is het aandeel eenoudergezinnen met meer dan 70% het hoogst. Turkse en Marokkaanse gezinnen hebben het minst vaak één ouder (ongeveer 20%). Bij negen van de tien eenoudergezinnen (89%) staat een vrouw aan het hoofd.

Openbare orde en veiligheid

De veiligheid in Amsterdam is in 2005 verder toegenomen. Dit komt vooral door de afname van het aantal inbraken en diefstallen en de verhoogde verkeersveiligheid. Zeven van de tien aangiften in Amsterdam hebben betrekking op diefstallen. In bijna een kwart van de gevallen (24%) wordt er iets gestolen uit een auto. Het aantal aangiften hiervan is sinds 2001 met een kwart afgenomen. Het aantal aangiften van zakkenrollerij daalde in deze periode met 44%. Alleen voor fietsendiefstal is het aantal aangiften de laatste twee jaar met 15% toegenomen. Deze toename is mogelijk het gevolg van de nieuwe mogelijkheid om via het internet aangifte te doen.

In 2005 is de Scorekaart Veilig Ondernemen in Amsterdam ontwikkeld. Hieruit blijkt onder andere dat winkeliers in het centrum van de stad het meest worden geconfronteerd met delicten en overlast en dat het Groot Gelderlandplein in Buitenveldert het veiligste winkelgebied van Amsterdam is. Desondanks voelen winkeliers die ver van het centrum gevestigd zijn, met uitzondering van die van het Groot Gelderlandplein, zich over het algemeen het minst veilig. Vier van de tien Amsterdammers (43%) voelen zich wel eens onveilig, terwijl het landelijk om ongeveer een kwart van de bevolking gaat. Vrouwen en jongeren voelen zich het vaakst onveilig. Jongeren worden ook het vaakst geconfronteerd met criminaliteit. Van de Amsterdamse jongeren tussen 15 en 24 jaar zegt 58% het afgelopen jaar slachtoffer te zijn geweest van een delict, bij de 25- tot 64-jarigen gaat het om ongeveer de helft en van de 65-plussers is ruim een kwart slachtoffer geweest van een misdrijf of aanrijding.

Werk en inkomen

De Amsterdamse economie trekt weer aan. In 2006 zal de groei naar verwachting 2,9% zijn. Voor de regio zijn de verwachtingen met 3,2% beter vanwege een bovengemiddelde groei in Amstel/Meerlanden en Almere. Het aantal banen in Amsterdam nam in 2005 met ruim 4.000 (1%) toe. De stijging vond vooral plaats in het onderwijs, transport en logistiek en in de zakelijke dienstverlening. Het aantal bedrijfsvestigingen nam met ruim 1.500 (3%) toe. Ook de arbeidsmarkt lijkt zich te herstellen. Sinds de tweede helft van 2005 neemt het uitzendwerk weer toe, evenals de vacatures. Op 1 juli 2006 stond 8,2% van de Amsterdammers tussen 15 en 65 jaar ingeschreven bij het CWI als werkzoekende. Begin 2005 was dit nog 9,6%. De koopkracht van de gemiddelde Amsterdamer is lager dan gemiddeld. Wanneer echter alleen gekeken wordt naar het inkomen van de werkende Amsterdammers ligt dit in 2003 met 18.400 euro boven het landelijke gemiddelde. De verschillen tussen de stadsdelen zijn groot. In het centrale deel van de stad liggen de inkomens en de koopkracht bovengemiddeld hoog, terwijl in Geuzenveld-Slotermeer, Bos en Lommer en Zuidoost bijna 25% van de huishoudens onder het sociaal minimum leeft. In 2005 hebben 74.554 Amsterdamse huishoudens (18,1%) een inkomen op of onder 105% van het Wettelijk Sociaal Minimum (WSM). Het aantal Amsterdammers dat langdurig in armoede leeft

neemt toe. In 2003 leefde 65% van de minimaalshoudens drie jaar of langer van een minimuminkomen. In 2005 gaat het om 72%.

Zorg

De gemiddelde levensverwachting voor Amsterdamse mannen is de laatste jaren met ruim 1,5 jaar toegenomen tot 75,1 jaar. De levensverwachting voor vrouwen stijgt minder hard, maar ligt met 79,7 jaar nog altijd ruim hierboven. De meeste sterfgevallen in Amsterdam (29%) komen voort uit een hart- of vaatziekte. Binnen enkele jaren zal kanker echter de belangrijkste doodsoorzaak worden, omdat het aantal sterfgevallen door hart- en vaatziekten sinds de zeventig jaren sterk daalt. Veel Amsterdammers hebben een lichamelijk kenmerk dat het risico op een hart- en vaatziekte verhoogt. Het gaat om diabetes (3,5%), hoge bloeddruk (38%), hoog cholesterolgehalte (22%) en overgewicht (45%). Van de tien volwassenen hebben er drie last van één van deze risicofactoren, drie van meerdere en vier lopen geen verhoogd risico. Vergeleken met landelijke cijfers zijn Amsterdammers iets minder vaak te dik, maar roken vaker, hebben vaker een te hoog cholesterol en hebben bijna twee keer zo vaak een te hoge bloeddruk.

In 2005 zijn er ruim 200.000 gebruikte spuiten omgeuild bij de spuitenoruil. Dit is een daling van 36% ten opzichte van 2003. Dit komt doordat drugsgebruikers tegenwoordig vaker kiezen voor het roken van heroïne in plaats van spuiten. Een positieve bijwerking is dat verslaafden hierdoor minder risico lopen op infectieziekten, zoals hepatitis en HIV. In 2004 was 1,4% van alle sterfgevallen in Amsterdam het gevolg van een infectieziekte.

In 2005 zijn bijna 22.000 gratis consulten gegeven in de SOA-kliniek van de GGD. Onder andere vanwege capaciteitsproblemen is de kliniek in 2006 verhuisd naar een grotere en beter toegeruste ruimte. De verwachting is dat hier 32.000 consulten per jaar kunnen worden afgehandeld.

Educatie, jeugd en diversiteit

Voortijdige schoolverlaters zijn jongeren die voor hun 23e verjaardag geen startkwalificatie, oftewel minimaal een HAVO of MBO-2 diploma, hebben gehaald en/of jongeren die langer dan een maand zonder reden van school wegblijven. Halverwege 2005 wonen in Amsterdam ruim 47.000 jongeren tussen 18 en 23 jaar. Hiervan staan er ruim 10.000 (22%) geregistreerd als

voortijdig schoolverlater en 8% als mogelijk voortijdige schoolverlater. Het grootste deel van de jongeren tussen 18 en 23 jaar (43%) heeft inmiddels een startkwalificatie gehaald en 27% gaat nog naar school. Sinds 2004 is in Amsterdam de Citotoets niet meer verplicht voor leerlingen met een advies voor het praktijkonderwijs of VMBO met leerwegondersteuning. Bij de toets in 2006 deed 21% van de leerlingen om deze reden niet mee. In 2006 is de gemiddelde Citoscore in Amsterdam 536,8. Dit is hoger dan het landelijke gemiddelde van 535,9 punten. Van de 6.700 Amsterdamse scholieren die in 2006/2007 voor het eerst naar het voortgezet onderwijs gaan heeft 51% een VMBO-advies gekregen, 46% een advies voor HAVO/VWO en gaat 3% naar het praktijkonderwijs. Volgens de Inspectie voor het Onderwijs blijft de gemiddelde kwaliteit van de basisscholen in Amsterdam achter bij die van de drie overige grote steden. Zo krijgt in Amsterdam 55% van de basisscholen een voldoende voor het aanbod van leerstof, en ligt dit percentage bij de overige steden minimaal op 91%. Van de 63 scholen in Nederland die als zeer zwak worden beoordeeld, staan er zeven in Amsterdam.

Verkeer en infrastructuur

In Amsterdam staan meer dan 400.000 fietsen geparkeerd. De parkeermogelijkheden van de fiets worden in de eigen woonbuurt met gemiddeld een 6,1 beter gewaardeeld dan bij metrostations (rapportcijfer 5). Het probleem van fietstendiefstal is het grootst in het Wallengebied en de Jordaan. Ondanks de parkeerproblemen en fietstendiefstallen zijn Amsterdammers tevreden over Amsterdam als fietsstad. Het meest positief is men over de nieuwe verkeerslichten met wachttijdmelder, de snelheid waarmee een fietsroute gevonden kan worden en het aantal fietspaden in de stad.

Na de invoering van de nieuwe Taxiwet in 2000 verdubbelde binnen twee jaar het aantal taxi-bedrijven in Amsterdam tot 2.344 in 2002. Het slechte imago van de Amsterdamse taxi's door onder andere de taxi oorlog en de wildgroei op de markt zorgden er echter voor dat de omzet in de branche daalde en veel taxi-bedrijven failliet gingen. Begin 2006 zijn er 1.376 taxibedrijven in Amsterdam, die gezamenlijk 2.458 arbeidsplaatsen verzorgen. In 2005 vervoerde het GVB 248 miljoen passagiers. Bij 15,7 miljoen (6%) van hen werd het kaartje gecontroleerd. In de metro bleek 11,3%

geen kaartje te hebben. In 2004 was dit 19,5%. De veiligheid in het openbaar vervoer is in 2005 licht verbeterd. Het aantal gemelde incidenten daalde met 5% naar 4.351. Het Stationseiland en alle metrostations op het traject van de Nieuwmarkt tot en met Station Amstel zijn benoemd als hotspot. In 2005 zijn de passanten van deze plekken zich iets veiliger gaan voelen. Het veiligheidsgevoel 's nachts op de metrostations Nieuwmarkt en Waterlooplein steeg van een lichte onvoldoende naar een voldoende (respectievelijk een 6,2 en 6,1). Het metrostation Wibautstraat is volgens de passanten 's nachts het engst.

Openbare ruimte en groen

Een nieuwe grens tussen Amsterdam en Ouder-Amstel per 1 januari 2006 heeft ertoe geleid dat Amsterdam 32 ha groter is geworden. Amsterdam-Noord is met ruim 63 km² verreweg het grootste stadsdeel van de stad. Oud-West en De Baarsjes zijn de twee kleinste stadsdelen. Samen beslaan ze 1,5% van de totale oppervlakte van de stad. De bevolkingsdichtheid is in deze twee stadsdelen met meer dan 20.000 personen per km² het hoogst van de stad. Gemiddeld wonen er ongeveer 4.500 personen per km² in Amsterdam. In Amsterdam wordt gemiddeld 23% van de oppervlakte gebruikt voor woningen en 26% voor groenvoorzieningen en agrarische of natuurlijke terreinen. De afgelopen tien jaar is in Amsterdam de hoeveelheid grond die bestemd is als woongebied met ongeveer 1% uitgebreid en steeg het aantal woningen met ruim 6%. Om aan de recreatiebehoefte van de bewoners te voldoen moet in een stad per woning minimaal 75 m² openbaar groen zijn. Zeventien van de dertig grootste steden in Nederland halen deze norm echter niet. Van de vier grote steden heeft Amsterdam het minste openbaar groen per woning (32 m²). Dit is ongeveer een vijfde van de hoeveelheid openbaar groen die de bewoners van Almere tot hun beschikking hebben. Amsterdammers worden steeds positiever over het aanzien van de openbare ruimte. In 2005 geeft men gemiddeld een 6,7 voor de schoonheid van zowel de eigen woonomgeving als de groenvoorzieningen. In ZuiderAmstel vinden de bewoners hun omgeving het mooist en geeft men respectievelijk een 7,2 en 7,3. In Bos en Lommer is men het minst positief over hoe de openbare ruimte er uitziet (rapportcijfer 6). De bewoners van Zeeburg zijn het minst tevreden over de groenvoorzieningen (5,9).

Cultuur en monumenten

Uit de Kunst- en Cultuurmonitor Amsterdam 2006 blijkt dat de interesse van Amsterdammers voor film, toneel, cabaret en opera daalt en steeds dichter bij het landelijke niveau komt te liggen. Alleen het aandeel liefhebbers van klassieke muziek en ballet blijft hoog in Amsterdam. Van alle culturele uitgaansmogelijkheden blijft de bioscoop het populairst. Negen van de tien jongeren en de helft van de volwassenen zijn het afgelopen jaar naar de film gegaan. In 2005 daalde het aantal bezoekers aan Amsterdamse bioscopen met 13% tot 2,7 miljoen. Dit is volgens de brancheorganisaties het gevolg van het gebrek aan kaskrakers. Van de Amsterdamse musea wordt het Van Gogh Museum het best bezocht (2005: 1,4 miljoen bezoekers). Bij het Rijksmuseum is sinds de renovaties het aantal bezoekers met ongeveer een derde teruggelopen tot 846.000. Ook bij het Stedelijk Museum is het aantal bezoekers sterk teruggelopen door renovaties (2005: 183.000). In 2006 lijkt het themajaar Rembrandt 400 voor bezoekersrecords te zorgen bij de Amsterdamse musea. Marokkaanse en Turkse ouderen gaan vaak wel naar informele feesten in de eigen kring, maar maken geen gebruik van de publieke culturele voorzieningen in Amsterdam. Allochtone jongeren die naar informele feesten gaan, gaan vaker dan de ouderen ook naar publieke uitgaansgelegenheden. Uit de twejaarlijkse rapportage De Staat van de Stad Amsterdam blijkt dat Amsterdammers die in één jaar drie of meer verschillende uitgaansactiviteiten hebben ondernomen een hoger welzijnsniveau hebben dan mensen die een meer eenzijdig uitgaanspatroon hebben of helemaal niet uitgaan.

Milieu en water

Zeven van de tien klachten bij de Milieuklachten-telefoon hadden in 2005 betrekking op geluidsoverlast. In de meeste gevallen ging het hierbij om overlast van een horecagelegenheid. Horecageeluiden worden snel als hinderlijk ervaren. Een derde van de Amsterdammers die horecageeluiden kunnen horen, zegt hier vaak overlast van te ondervinden. Het gaat echter om een relatief kleine groep. Dit is anders bij geluiden van burens of het verkeer. Driekwart van de Amsterdammers hoort dagelijks gemotereerd wegverkeer en bijna de helft (47%) hoort dagelijks de burens. Van deze groep heeft 22% vaak overlast van deze geluiden. Dit betekent dat circa 100.000 Amsterdammers vaak overlast ondervinden van verkeersgeluiden

en ruim 80.000 van geluiden van hun bureaus. In Amsterdam ondervindt bijna één op de drie inwoners (vaak of soms) overlast van de bureaus, terwijl landelijk één op de vijf overlast ondervindt. Ook overlast van wegverkeer, vliegverkeer, treinen, trams en bedrijven komen in Amsterdam vaker voor dan gemiddeld. Onderzoek van TNO wijst uit dat het geluid van brommers het meest irritant wordt gevonden. Met 19% staan ze op de eerste plaats in de landelijke top tien van meest hinderlijke geluidsbronnen, gevolgd door motoren en vrachtauto's. Het aantal klachten van Amsterdammers over geluidshinder van Schiphol is sinds de opening van de Polderbaan in 2003 met 31% gedaald tot ongeveer 21.000. In gebieden buiten Amsterdam is de geluidshinder op sommige plaatsen echter juist toegenomen. Onderzoek van het RIVM wijst uit dat het aantal omwonenden van Schiphol dat ernstige geluidshinder ervaart, is gedaald van 17% in 1996 naar 11% in 2005.

Sport en recreatie

Amsterdam is in 2005 de best presterende gemeente van Nederland als het gaat om topsportprestaties. Vooral op het gebied van voetbal, hockey en basketbal werd goed gescoord. In totaal was Amsterdam met 29 teams op het hoogste niveau vertegenwoordigd in de 36 landelijke topsportcompetities. De economische betekenis van de 30 grootste Amsterdamse sportorganisaties wordt geschat op € 305 miljoen per jaar. Amsterdammers sporten minder vaak (2004: 46%) dan de gemiddelde Nederlander (2003: 65%). Net als in de rest van het land is de populariteit van fitness de laatste jaren sterk gestegen. Tussen 1999 en 2003 steeg het aantal Amsterdammers dat aan fitness doet van 13% naar 19% en sindsdien is het aantal sport-scholen alleen nog maar verder toegenomen. Begin 2006 zijn er 70 fitnessclubs in Amsterdam. Hiervan staan er 21 in stadsdeel Centrum. In Oost/Watergraafsmeer staan per 30.000 inwoners en forensen de minste sportscholen. In 2003 sport 21% van de Amsterdamse sporters het meest in een sportschool en 18% het vaakst op een sportterrein. Veldsporten worden steeds vaker op kunstgras gespeeld. Het aandeel kunstgras voetbalvelden steeg de laatste 10 jaar van 4% tot 15% in 2006. Hockeyvelden zijn al veel vaker van kunstgras gemaakt (69%). Een groot voordeel van kunstgras is dat hier ongeveer vijf keer zo veel op kan worden

gespeeld als op natuurgras, waarop per jaar ongeveer 250 tot 300 uur gespeeld kan worden. De drie attractiepunten die in 2005 het grootste aantal bezoekers trokken zijn de rondvaartboten (2,7 miljoen), SAIL 2005 (2,5 miljoen) en de Amsterdam ArenA (1,5 miljoen).

Economie en haven

De grote kracht van de Amsterdamse economie is haar diversiteit. De belangrijkste sectoren zijn de lucht- en zeehavens, toerisme, detailhandel, zakelijke en financiële dienstverlening, creatieve industrie en ICT/Nieuwe media. Voor de meeste van deze sectoren was 2005 een goed jaar. Uitzonderingen hierop zijn de financiële dienstverlening en de ICT waar de werkgelegenheid het afgelopen jaar is gedaald. De financiële sector in Amsterdam lijkt aan belang te verliezen. Toch is deze sector nog steeds goed voor 10% van de totale werkgelegenheid in Amsterdam. De zakelijke dienstverlening verzorgt een kwart (24%) van de Amsterdamse werkgelegenheid. In 2005 nam het aantal werkzame personen in deze sector met 5% toe tot bijna 100.000. De Amsterdamse haven heeft begin 2006 de totale goederenoverslag het sterkst zien stijgen (18%) van alle havens in Noordwest Europa. Dit komt vooral doordat Amsterdam is opgenomen in het vaarschema van een drietal intercontinentale lijndiensten van en naar China, Japan en Latijns-Amerika. Op Schiphol werken 58.000 personen. De werkgelegenheid nam in 2005 0,7% toe door een toename van de werkgelegenheid bij particuliere beveiligingsdiensten. De luchthaven wist in 2005 haar vierde positie in Europa op passagiersgebied en de derde op vrachtgebied te behouden. De toeristische sector lijkt zich te hebben hersteld van de terugval in 2003. Vooral voor de drie- en vijfsterrenhotels was 2005 een goed jaar. Toeristen blijven echter wel korter in Amsterdam dan vroeger. In 2002 verbleef een gemiddelde toerist nog 1,96 nacht in een hotel in Amsterdam, in 2005 is dit gedaald tot 1,82 nacht. De belangrijkste doelstelling van Amsterdam Topstad, de economische agenda van het college voor de periode 2006-2010, is om de regio Amsterdam weer op de kaart te zetten als internationale vestigingslocatie en mede hierdoor de Amsterdamse economie te versterken.

Facilitair en bedrijven

De gemeente Amsterdam heeft negen facili-

taire diensttakken die goederen en diensten leveren aan andere gemeentelijke onderdelen. Hiervan haalde het Projectmanagementbureau, dat de ruimtelijke projecten in Amsterdam begeleidt, met € 1,9 miljoen het grootste positieve resultaat. Het Facilitair Bedrijf Amsterdam (FBA), dat onder andere de faciliteiten op het stadhuis verzorgt voor het bestuur, de ambtenaren en bezoekers, had met € 10 miljoen het grootste tekort. In 2006 is FBA van start gegaan met Antwoord, het gemeentelijk informatienummer waar Amsterdammers terecht kunnen met alle vragen, meldingen en klachten over de gemeente Amsterdam.

De bedrijven van de gemeente Amsterdam hebben als belangrijkste klanten de Amsterdammers. Hiervan maakte het GVB met € 10,3 miljoen in 2005 de meeste winst. Het bedrijf is winstgevend sinds 2003. Dit komt door een vierjarige bezuinigingsronde van in totaal € 32 miljoen. Het oudste bedrijf van de gemeente is de Stadsbank van Lening, die in 1614 werd opgericht om Amsterdammers te beschermen tegen woekeraars. In 2005 hebben bij de Stadsbank van Lening bijna 77.000 klanten ruim 350.000 artikelen in onderpand gegeven. Van de onderpanden werd 2% geveild omdat het geleende geld niet binnen zes maanden werd afgelost. De totale omzet van de Stadsbank van Lening was € 85 miljoen. In 2005 heeft de gemeente Amsterdam 14.505 fulltime formatieplaatsen (FTE). Dit aantal is in 2005 met 426 afgenomen. De belangrijkste verklaringen hiervoor zijn de verzelfstandiging van de Stadsschouwburg, bezuinigingsmaatregelen en een afname van de formatieplaatsen bij het GVB.

Stedelijke ontwikkeling

In 2005 zijn in Amsterdam 2.897 nieuwe woningen opgeleverd. De verwachting is dat dit aantal de komende jaren hoger zal liggen, omdat in 2004-2005 meer dan 10.000 woningen in aanbouw zijn genomen. Het aantal koopwoningen nam in de periode 2002-2006 met 19.000 toe. Het ging om 12.000 verkochte huurwoningen, 5.000 nieuwbouwwoningen en 2.000 overige toevoegingen. Koopwoningen hebben gemiddeld een hogere waarde dan huurwoningen. Verder blijkt dat vooral de duurdere huurwoningen worden omgezet naar koopwoningen. Door afnemende buitenlandse immigratie, toenemende emigratie en de toegenomen nieuwbouwproductie buiten Amsterdam ontstaat er weer iets meer ruimte op de Amsterdamse

woningmarkt. In 2005 zijn ongeveer 75.000 mensen binnen Amsterdam verhuisd tegenover 65.000 in 2001.

Ongeveer 30% van de Amsterdammers woont krap. Dat wil zeggen dat hun woning evenveel of minder kamers heeft dan het aantal personen dat in de woning woont. Turkse en Marokkaanse Amsterdammers zijn het vaakst krap behuud. Tussen januari 2000 en januari 2005 is de leegstand in kantoren explosief gestegen van 2% naar 18% van de totale beschikbare oppervlakte. Gedurende 2005 nam de leegstand minder sterk toe van 18,2% naar 18,4%.

Voor het derde jaar op rij is de gemiddelde koopprijs van bestaande woningen in Amsterdam gedaald. Dit komt door het grote aanbod van goedkope woningen doordat woningcorporaties huurwoningen verkopen. Wanneer alleen naar de prijsontwikkeling van bestaande koopwoningen wordt gekeken, zijn de prijzen met 3% gestegen.

Middelen

De gemeente Amsterdam heeft volgens de begroting € 4,9 miljard te besteden in 2007. Dit is 9% minder dan in 2006. Na bezuinigingsmaatregelen van ongeveer € 30 miljoen, heeft de gemeente in 2007 € 100 miljoen beschikbaar om te investeren in nieuw beleid. De grootste bedragen zijn uitgetrokken voor armoedebestrijding en sportaccommodaties (beide € 16 miljoen). Hiermee worden de Rijksbezuinigingen op armoedebestrijding ongedaan gemaakt en wil de gemeente Amsterdammers stimuleren om vaker te gaan sporten. Daarna is het grootste bedrag (€ 14 miljoen) gereserveerd voor de reconstructie van de fundering van de Hoge Sluisbrug in de Sarphatistraat.

In 2006 bestaat het Stadsdeelfonds 15 jaar. Dit fonds verdeelt op basis van structuurkenmerken, zoals bijvoorbeeld het aantal inwoners, de algemene middelen over de stadsdelen. In totaal gaat het in 2006 om ongeveer € 510 miljoen. In totaal zijn de drie grootste inkomensbronnen van de stadsdelen het Stadsdeelfonds (65%), de afvalstoffenheffing (12%) en parkeeropbrengsten (11%).

Het ziekteverzuim onder de medewerkers van de centrale stad ligt in 2005 net als het jaar daarvoor op 7,7%. Het ziekteverzuim van het GVB (10,5%) is hierbij buiten beschouwing gelaten. Het ziekteverzuim binnen de gemeente loopt uiteen van 4% bij het Projectmanagementbureau tot 16,7% bij de Dienst Stadstoezicht.

Bestuur en concern

Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 7 maart 2006 was de opkomst in Amsterdam 53% (Nederland: 58%). In de jaren zeventig lag de opkomst nog rond de 70%. De daling in de opkomst, die onder andere wordt veroorzaakt door een afnemende partijbinding van de kiezers, zorgt ervoor dat er gemakkelijker dan vroeger grote verschuivingen in de verkiezingsuitslag kunnen optreden. Dit komt onder andere doordat het een grotere rol is gaan spelen welke groepen kiezers wel of niet gaan stemmen. In 2006 was de opkomst onder Turkse en Marokkaanse Amsterdammers bijvoorbeeld hoog. Ten opzichte van 2002 steeg hun opkomst respectievelijk van 30% naar 44% en van 22% naar 35%. Dit was in het voordeel van de PvdA, omdat 85% van de allochtonen in Amsterdam en Rotterdam op deze partij heeft gestemd. Ook opvallend is dat er tegenwoordig meer voorkeursstemmen worden uitgebracht: in 2002 stemde 68% van de Amsterdamse stemmers op een lijsttrekker en in 2006 was dit nog maar 44%. In totaal behaalde de PvdA in Amsterdam 39% van alle stemmen en werd in bijna alle buurten de grootste partij. Alleen in de grachtengordel, Zuid en Driemond werd vaker op de VVD gestemd. Tegelijkertijd met de gemeenteraadsverkiezingen vonden ook de stadsdeelverkiezingen plaats. Het stemgedrag bij deze verkiezingen lijkt sterk op dat bij de gemeenteraadsverkiezingen. Eén van de uitzonderingen hierop is bijvoorbeeld de lokale partij Meerbelangen, die de grootste partij is geworden in de stadsdeelraad van Oost/Watergraafsmeer.

Van de gemeentelijke diensten en bedrijven dienen Amsterdammers het vaakst een klacht in bij de Dienst Werk en Inkomen (890) en Stadstoezicht (478). Wanneer men niet tevreden is over de wijze waarop een klacht is afgehandeld, kan men terecht bij de Gemeentelijke Ombudsman. Deze ontving tussen 1 januari en 11 augustus 2006 916 klachten. Dit is een stijging van 38% ten opzichte van dezelfde periode in 2005.

Vier grote steden en Nederland

Amsterdam is met 743.027 inwoners een kwart groter dan Rotterdam, ruim 1,5 keer zo groot als Den Haag en 2,6 keer zo groot als Utrecht. De bevolking van grote steden wijkt op een aantal punten af van het landelijk gemiddelde. Zo is in Amsterdam en Rotterdam ruim een derde van de bevolking van oorsprong afkom-

stig uit niet-westerse landen (landelijk 11%). In studentenstad Utrecht is 10,5% van de bevolking tussen de 20 en 25 jaar (landelijk 5,9%). In Rotterdam, Amsterdam en Den Haag gaat het om respectievelijk 7,8%, 6,9% en 6,8%. Ook het grote aandeel alleenstaanden in de grote steden valt op. In Amsterdam is het aandeel eenpersoonshuishoudens met 55% het hoogst (landelijk 34%). Ook kennen de steden, met uitzondering van Utrecht, een relatief hoog aandeel eenoudergezinnen. In Amsterdam en Rotterdam gaat het om 10% van de huishoudens (landelijk 6%). Sinds aan het eind van de jaren zestig gezinnen massaal de steden verlieten om in de regio te gaan wonen, nam in de steden het aandeel alleenstaanden en allochtonen toe. Door deze wijziging in de bevolkingssamenstelling nam het gemiddelde inkomen af. Sinds 1994 neemt in Utrecht, Amsterdam en Rotterdam de achterstand op het gemiddelde landelijke inkomen af. Onder andere door de toename van het aantal koopwoningen in de steden blijven jonge, hoogopgeleide autochtonen namelijk weer langer in de stad wonen. In 2002 heeft 8% van alle Nederlandse huishoudens een minimuminkomen, in Amsterdam en Rotterdam 14% en in Den Haag en Utrecht gaat het om respectievelijk 12% en 10% van de huishoudens.

Stadsregio Amsterdam

De stadsregio Amsterdam bestaat uit Amsterdam en de subregio's Zaanstreek, Waterland en Amstel-Meerlanden. Ruim de helft van de 1,3 miljoen bewoners van het gebied woont in Amsterdam. De bevolking van de stadsregio groeit op dit moment sneller dan die van Amsterdam. In 2005 zijn 5.843 woningen opgeleverd. Bijna de helft hiervan staat in Amsterdam. Vergeleken met de stadsregio zijn in Amsterdam relatief weinig koopwoningen opgeleverd (60% tegenover 74%) en relatief weinig eengezinswoningen (13% tegenover 74%).

Sinds 2002 is het aantal mensen dat vanuit de stadsregio naar Amsterdam verhuist jaarlijks met 11% gestegen (2005: 6.010 personen). Het gaat met name om mensen uit Amstelveen. In 2005 vertrokken 9.739 Amsterdammers naar de stadsregio. Het populairst is de Haarlemmermeer.

Op 1 januari 2006 telt de stadsregio 63.622 NWW-ers. Dat zijn er 5.073 (7%) minder dan het jaar ervoor. Driekwart van de NWW-ers woont in Amsterdam. Daar is de werkloosheid met 9%

het sterkst gedaald. De grootste werkverschaffer in de stadsregio is de zakelijke dienstverlening (24%). In de stadsregio is de industrie de op één na grootste werkverschaffer (12%), in Amsterdam is dat de gezondheids- en welzijnszorg (13%).

De gemeentelijke woonlasten bestaan uit onroerende zaakbelasting (OZB), rioolrecht en reiningsheffing. De lasten zijn het hoogst in Landsmeer. Amsterdam is het goedkoopst voor eenpersoonshuishoudens en Purmerend voor meerpersoonshuishoudens.

Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 7 maart 2006 won de PvdA in de regio 26% van de zetels en in Amsterdam zelfs 44%. In Aalsmeer ging de helft van de stemmen naar lokale partijen en kreeg het CDA 30% van de stemmen. In Oostzaan, Amstelveen en Uithoorn en de subregio Amstel-Meerlanden behaalde de VVD de meeste stemmen.

RSA gebied

De Regionale Samenwerking Amsterdam (RSA) is een informeel samenwerkingsverband van 38 gemeenten in de Amsterdamse regio, de provincie Noord-Holland en de provincie Flevoland. In 2006 wonen hier 2,2 miljoen mensen, oftewel 13% van de Nederlandse bevolking. De verwachting is dat dit aantal tot 2020 met 5,6% zal toenemen. Almere groeit verreweg het snelst. Sinds 1996 is deze stad met 58% groei ruim anderhalf keer zo groot geworden en tot 2020 is een groei van 41% voorspeld. De plannen zijn om Almere de komende 25 jaar met 60.000 woningen uit te breiden tot vijfde stad van Nederland (450.000 inwoners). Om Amsterdam en Almere te laten uitgroeien tot één 'dubbelstad' zullen ruim de helft van de nieuwe woningen in westelijke richting gebouwd worden, waarvan 20.000 in het IJmeer. Het culturele aanbod in het RSA gebied is grotendeels geconcentreerd in Amsterdam. De stad trekt vooral veel RSA bewoners voor voorstellingen van klassieke muziek, opera en operette en stand-up comedy. Alleen voor musicals gaan de meeste bezoekers naar voorstellingen buiten het RSA gebied. Dagelijks legt de bevolking van het RSA gebied gezamenlijk 67 miljoen kilometer af. Over de periode 2000-2003 is deze afstand nauwelijks gestegen (0,2%), terwijl Nederland een groei van 1,3% kende. In Almere, IJmond, Het Gooi

en Vechtstreek en Zaanstreek is de groei van het verkeer de laatste drie jaar sterker dan gemiddeld. Daarnaast is in Almere het aantal motorvoertuigen gedurende 2004 verreweg het sterkst gestegen.

Het lijkt het erop dat de economie in het RSA-gebied fors aan zal trekken in 2006 en 2007 met een groei van respectievelijk 3% en 4%. De bouw, groothandel, transport en diensten (financiële, zakelijke en ICT) leveren hier een aanzienlijke bijdrage aan.

Amsterdam in Europa

Amsterdam Topstad, de economische agenda van het college voor de komende jaren, richt zich op het verbeteren van het vestigingsklimaat van de stad. Het doel is om terug te keren in de top vijf van Europese bedrijfslocaties. In 2006 neemt de stad evenals in 2005 de zesde plaats in op deze ranglijst. Amsterdam scoort erg goed op de toegang tot de markt en klanten, de beschikbaarheid van goed gekwalificeerd personeel, transportverbindingen naar andere (wereld)steden en meertaligheid. De stad doet het minder goed wat betreft de personeelskosten en de kwaliteit en beschikbaarheid van kantoorruimte. Alleen in Londen hebben zich in 2005 meer buitenlandse bedrijven gevestigd dan in Amsterdam. In iets meer dan de helft van de gevallen zijn het Aziatische ondernemingen die zich in Amsterdam hebben gevestigd. Amsterdam is een sterk merk. Van dertig onderzochte steden neemt Amsterdam in 2005 als merk de zesde plaats in.

Op de wereldranglijst van internationale congresssteden steeg Amsterdam in 2005 van de 25e naar de 10e plaats. Er werden 98 internationale congressen gehouden; 66% meer dan in 2004. De laatste jaren steeg Amsterdam gestaag op de ranglijst van 's werelds duurste steden tot de 24e plaats in 2005. In 2006 kelderde Amsterdam echter naar de 41e plaats. De duurste steden van de wereld zijn dit jaar Moskou, Seoel en Tokio.

In het jaarlijks verschijnende overzicht van de meest leefbare steden ter wereld is Amsterdam in 2006 één plaats gezakt naar nummer 13. Dit kwam door toegenomen verkeersproblemen en een iets minder aantrekkelijk leefklimaat. Wanneer alleen gekeken wordt naar de hoofdsteden uit de EU blijft Amsterdam na Wenen en Kopenhagen op de derde plaats staan.